

Przegląd Europejski, ISSN: 1641-2478

vol. 2023, no. 1

Copyright © by Jakub Zajdel, 2023

Creative Commons: Uznanie Autorstwa 3.0 Polska (CC BY 3.0 PL)

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/>

Dom Wszystkich – Europa

Podsumowanie cyklu spotkań o tematyce samorządowej organizowanych przez Koło Naukowe *My dla Europy* na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego

Home for All – Europe

Summary of the series of meetings on local government issues organised by the Students' Scientific Club *We for Europe* at the Faculty of Political Science and International Studies of the University of Warsaw

Jakub Zajdel, *University of Warsaw (Warsaw, Poland)*

E-mail: jk.zajdel@student.uw.edu.pl

ORCID ID: 0009-0005-2724-0543

W dniu 23 marca 2023 roku na Uniwersytecie Warszawskim, na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych odbyło się pierwsze spotkanie w ramach cyklu *Dom Wszystkich – Europa*. Pomysłodawcą i organizatorem cyklu jest Studenckie Koło Naukowe *My dla Europy*. Tematem pierwszego wydarzenia było *Znaczenie Unii Europejskiej w wymiarze lokalnym*. Gośćmi byli: dr hab. Marta Witkowska, prof. UW (reprezentantka środowiska akademickiego, WNPiSM UW), Daniel Putkiewicz (burmistrz Piaseczna), Agata Diduszko-Zyglewska (radna m. st. Warszawy) oraz Elżbieta Radwan (burmistrz Wotomina).

Drugie spotkanie odbyło się w dniu 20 kwietnia 2023 roku. Tematem przewodnim tego wydarzenia była *Europa Samorządna. Przyszłość polskiego samorządu w perspektywie europejskiej*. Wśród prelegentów i prelegentek znaleźli się: dr Dominika Harasimiuk (reprezentantka środowiska akademickiego, WNPiSM UW), dr Jarostaw Flakowski (przedstawiciel Lubuskiego Urzędu Marszałkowskiego) oraz Paweł Makuch (prezydent Pruszkowa).

Oba wydarzenia podzielone były na dwie części: pierwszą moderował prowadzący spotkanie, zadając pytania zaproszonym gościom, a w drugiej części mogli zadawać pytania obecni na sali słuchacze. *Spiritus movens* idei organizacji cyklu była myśl, że demokracja rodzi się w samorządzie, a ten jest urzeczywistnieniem idei europejskich.

Pierwsze spotkanie moderował Filip Szafrąński. Dokonał on krótkiego wstępu, prezentując aktualne wyniki sondaży. Punktem wyjścia była niejednoznaczna ocena Unii Europejskiej przez Polki i Polaków – chociaż aż 92% respondentów badania CBOS z lipca 2022 roku popiera obecność Polski w strukturach unijnych (Rogucka 2022: s. 2), to jednak nie ma zgody, co do kształtu instytucjonalnego i przyszłości projektu zjednoczonej Europy. Przez wiele lat w polskim *mainstreamie* medialnym były podkreślane bezpośrednie przelewy, które z pewnością poprawiły infrastrukturę Polski lokalnej, jednak korzyści z udziału m.in. we wspólnym rynku nie były odpowiednio eksponowane. Niemniej, wszyscy na sali zdawali sobie sprawę, że Unia Europejska jest czymś więcej niż tylko „bankomatem”. Przed samorządowcami – nawet z długoletnim stażem – stoi poważne wyzwanie: sposób przekazu do lokalnej społeczności kwestii korzyści, które niesie ze sobą proces integracji europejskiej. W dyskusji wielokrotnie podkreślano, że edukacja społeczeństwa w tej kwestii jest nie tylko zadaniem organów oświaty, ale przede wszystkim osób aktywnych w polityce, zwłaszcza na szczeblu regionalnym i lokalnym, w bliskim kontakcie osobistym z obywatelami. Wszyscy prelegenci zgodzili się, że problem edukacji europejskiej jest szerszy, wieloaspektowy, systemowy. W obecnym kształcie podstawy programowej nauczania o Unii Europejskiej na poziomie szkoły podstawowej czy średniej jest zbyt zredukowane. Organy samorządowe nie mogą ingerować w te rozwiązania prawne, więc pozostaje podejmowanie innych działań przez organizacje pozarządowe czy ośrodki kultury. Wiele do powiedzenia w tej kwestii miała prof. Marta Witkowska, która spotykała się z polską młodzieżą w ramach *Europejskiego Uniwersytetu Latającego*.¹

Wyjątkowo interesująco jawił się również problem współpracy pomiędzy polskimi samorządami w ramach inicjatywy miast/gmin partnerskich. W tym przypadku zaproszeni burmistrzowie dzielili się wrażeniami z wizyt u przyjaciół z Europy Zachodniej i Północnej. Odnośnie tego aspektu pojawiło się pytanie z sali: „Z czego dumne mogą być polskie samorządy oraz czego od nas mogą uczyć się inni?” Prelegenci skupili się na podkreśleniu wielkiego sprawdzianu, jakim zostały obarczone lokalne społeczności tj. przyjęcie setek tysięcy uchodźców z Ukrainy, a także poradzenie sobie z globalną epidemią. Mimo trudności można uznać, że Polska samorządna sprawdziła się w tych aspektach – zwłaszcza w momentach, kiedy władza na szczeblu centralnym zwlekała z podjęciem zdecydowanych działań – mowa tu przede wszystkim o programie przyjmowania osób uciekających przed wojną w ośrodkach samorządowych.

Dyskusja dotyczyła także środków uzyskanych przez Polskę w ramach budżetów europejskich: trudno byłoby obecnie znaleźć element współczesnej infrastruktury miej-

¹ Europejski Uniwersytet Latający to akcja, program zajęć praktycznych, „które pokazują młodym ludziom, że Unia Europejska ma związek z ich codziennym życiem. Uczą się na nich, że mogą mieć wpływ na decyzje unijnych instytucji.” (szerzej: Europejski Uniwersytet Latający WW/W).

skiej, który nie byłby współfinansowany ze środków unijnych – aspekt ten podkreślała radna Agata Diduszko-Zyglewska.

W ostatniej części dyskusja dotyczyła aktywności młodych ludzi, zaangażowania w życie społeczne i polityczne. Uczestnicy spotkania wskazali, że problem leży w trudności z dotarciem do młodzieży, natomiast część uczestników podkreśliła, że inicjatywa powinna wyjść od ludzi młodych. W tym aspekcie widoczna była różnica zdań, zwłaszcza wśród widzów. Prof. Marta Witkowska, dzieląc się z uczestnikami spotkania zebranym doświadczeniem ze spotkań z młodzieżą wspomniła, że młodzi ludzie nie mają bezpośrednich instrumentów, żeby wpływać w efektywny sposób na władzę samorządową. Przykładowo, młodzi ludzie w wielu państwach postulują obniżenie progu wiekowego czynnego prawa wyborczego w wyborach samorządowych oraz do Parlamentu Europejskiego z 18 lat do 16. roku życia – tak, aby za teorią demokracji szła także praktyka, aby w wieku zainteresowania sprawami polityki wdrażać się w życie i aktywność polityczną.

Drugie spotkanie, które odbyło się pod koniec kwietnia 2023 r., było moderowane przez Michała Mendalę. Punktem wyjścia tym razem było prawo do głosowania w wyborach lokalnych dla wszystkich obywateli Unii Europejskiej, którego podstawa znajduje się w Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Doktor Dominika Harasimiuk podkreśliła niskie zainteresowanie wśród obywateli Unii mieszkających w Polsce partycypacją w wyborach lokalnych – po części wynika to z braku świadomości oraz skomplikowanych procedur. Istotna jest także polska specyfika imigracyjna: stosunkowo niewielka liczba obywateli pozostałych państw unijnych w porównaniu z imigrantami z Europy Wschodniej – zwłaszcza z Ukrainy czy Białorusi. Jako kontrast została przedstawiona sytuacja w Luksemburgu, gdzie już prawie połowę ludności stanowią obcokrajowcy – w tym przede wszystkim obywatele i obywatelki Portugalii, Francji i Włoch (zob. STATEC W/W/W). Z powodu struktury demograficznej i narodowej każde państwo unijne ma swoje własne problemy związane z uczestnictwem obywateli UE w wyborach lokalnych.

Ponadto, podczas spotkania ponownie poruszone zostały kwestie współpracy z samorządami poza granicami kraju. Ciekawe stanowisko przedstawił Paweł Makuch. Uważa on, że jego samorząd powinien przede wszystkim nawiązywać relacje z miastami, które znajdują się poza granicami UE, żeby móc szerzyć ideę integracji europejskiej i być przykładem sukcesu gospodarczego.

Uczestników – zwłaszcza widzów – zainteresowały kwestie pozyskiwania funduszy przez województwa. Doktor Jarostaw Flakowski wyjaśnił problematykę funkcjonowania województwa lubuskiego w obecnej unijnej perspektywie budżetowej. Pojawił się również wątek związany z przekazaniem samorządom większych uprawnień oraz oceną ustawy o samorządzie terytorialnym w obecnym kształcie. Przy tym rozważano również problem stabilnego funkcjonowania finansowego województw z uwzględnieniem zjawiska *kohabitacji*: kiedy politycy na szczeblu krajowym i regionalnym reprezentują inne opcje polityczne. Obecnie to zjawisko zachodzi m.in. w województwie lubuskim, w którym funkcję marszałka sprawuje Elżbieta Polak związana z Platformą Obywatelską. Pozostałe dyskutowane kwestie wiązały się z groźbą wyjścia Polski z Unii Europejskiej

(tzw. *Polexit*), mobilizacją do działania obywatelskiego młodzieży czy istotą inwestycji lokalnych, współfinansowanych z budżetu obywatelskiego.

Podsumowując główne tematy obydwu wydarzeń, dyskusja koncentrowała się głównie na obecnym funkcjonowaniu samorządów i ich związkach z Unią Europejską. Prelegenci starali się wykazać, że europejskość nie wiąże się tylko z dotacjami. Dużą część obu spotkań poświęcono dyskusji o edukacji europejskiej w Polsce. Konkluzje z tej części były jednak dosyć pesymistyczne – podkreślano brak systemowych rozwiązań, a także brak sprawczości samorządów, których możliwość wpływania na podstawę programową jest znikoma. Nie udało się jednak ustalić głównego problemu z niską aktywizacją ludzi młodych – opinie poszczególnych prelegentów oraz publiczności były w tym aspekcie różnicowane. Punktem wspólnym zaś było podkreślenie przez wszystkie strony faktu, że istnieje problem w partycypacji nastolatków w strukturach demokratycznych.

Organizatorzy uważają obydwa wydarzenia za sukces. Po pierwsze, ze względu na wysoką frekwencję ze strony zaproszonych gości i zainteresowanych słuchaczy. Po drugie, ze względu na pozytywne komentarze ze strony prelegentów oraz pozostałych uczestników. Do tej pory odbyły się dwa spotkania z cyklu, ale jest duża szansa na kontynuowanie spotkań w nowym roku akademickim.

Jakub Zajdel – student politologii oraz stosunków międzynarodowych na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych w ramach Kolegium MISH Uniwersytetu Warszawskiego. Wiceprezes Studenckiego Koła Naukowego *My dla Europy*. Jego zainteresowania skupiają się na badaniu wpływu religii na politykę zagraniczną państw, politycznym uwikłaniu islamu i judaizmu, społeczno-politycznej specyficy Bliskiego Wschodu, a także sytuacji politycznej w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Jakub Zajdel – student of political science and international relations at the Faculty of Political Science and International Studies within the College of MISH, University of Warsaw. Vice-president of the Students' Science Club *We for Europe*. His research interests are focused on the influence of religion on foreign policy, the political entanglement of Islam and Judaism, the socio-political specificity of the Middle East, as well as the political situation in the Member States of the European Union.

➔ Bibliografia:

- EUROPEJSKI UNIWERSYTET LATAJĄCY (WWW), <https://eu.ceo.org.pl/> (06.05.2023).
- ROGUSKA Beata (2022), *Opinie o integracji i działaniach UE*, Komunikat z badań nr 90, Centrum Badań Opinii Społecznej, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2022/K_090_22.PDF (31.07.2022).
- STATEC (WWW), *Total population, Luxembourgers and foreigners, of usual residence in Luxembourg by sex*, [https://lustat.statec.lu/vis?lc=en&pg=0&fs\[o\]=Topics%2C1%7CPopulation%20and%20employment%23B%23%7CPopulation%20structure%23B1%23&fc=Topics&df\[ds\]=ds-release&df\[id\]=DF_B1100&df\[gl\]=LU1&df\[vs\]=1.0&pd=2015%2C2022&dq=.A&lo=5](https://lustat.statec.lu/vis?lc=en&pg=0&fs[o]=Topics%2C1%7CPopulation%20and%20employment%23B%23%7CPopulation%20structure%23B1%23&fc=Topics&df[ds]=ds-release&df[id]=DF_B1100&df[gl]=LU1&df[vs]=1.0&pd=2015%2C2022&dq=.A&lo=5) (10.05.2023).